List 29. **NOVICE** Tečaj XXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 19. julija 1871.

Obseg: Nekaj o letošnji sviloreji. — Gotovo sredstvo za soseske siromaščine se ogniti. — O cerkvenih ustanovah za uboge, ako bi nasprotovala njih izročitev na občine bistvu ustanove. — Na Snežnik. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nekaj o letošnji sviloreji.

Iz vipavske doline.

Kakor vsako leto, tako smo si tudi letos Vipavci obilo svilnega semena preskrbeli. Veliko jih je bilo, kteri so po stari navadi lansko svoje ali od kakega prijatla na videz zdravo seme za rejo prihranili, ktero pa se je zdaj večidel prav slabo, nekaj pa srednje, a nekaj tudi prav dobro sponeslo.

Na videz zdrave mešičke ali črve za seme prihranjevati, je toraj le loterija. Loterije se mora pa vsak previden človek ogibati, toraj tudi ne sme po stari navadi si semena preskrbovati. Nekoliko bolj podučenih svilorejcev pa je nekaj od gosp. prof. Haberlandt-a iz Gorice, nekaj pa od sl. c. k. kmetijske družbe iz Ljubljane, po stanični ali celični izreji pripravljenega semena si pridobilo. Ti so zdaj s svojim pridelkom zadovoljni, nekteri prav zadovoljni, ker so imeli večidel prav lepe mešičke (kokone). Imamo svilorejce, kteri so iz ene unče pri gosp. Haberlandt-u kupljenega semena čez 80 funtov kokonov dobili, s čemur je lahko vsak svilorejec zadovoljen. Prodajali so jih prve dni rumene po 1 gold. 20 kr. do 1 gold. 40 kr. funt, zdaj 1. julija so pa po 1 gold. 60 kr. do 1 gold. 80 kr. Še dosti lep kup. Zadnji izvaljeni črviči iz staničnega semena so pri nekterih svilorejcih, kjer je bilo premrzlo, podvrženi bili zaspanosti in rumenici (Gelbsucht), za ktero jih je od 1 do 6 odstotkov pod zlo šlo. Zarad telesec (Körperchen) te baže črviči niso poginili, ako so se ravno tu in tam zapazili.

Da so se res po stanični izreji pripravljeni črviči — ako so bili sicer pravilno oskrbovani — najbolje obnesli, temu je tudi to dokaz, da si bodo svilorejci, kteri so tako seme letos imeli, še takega semena preskrbeli in že poprašujejo, kako in kje se bo drugo leto dobilo. Mislim, da bo sl. kmetijska družba tudi drugo leto tega semena pridobila in ga potem po previdnosti med ljudstvo razdelila, kar se bo toliko lože vresničilo, ker bodo nekteri letos še drugo polovico doplačali, to je, 14 gold. za unčo odrajtali.

Edini pripomoček, svilorejo ne le ohraniti, temuč tudi na višo stopinjo pripraviti, je res do sedaj mikroskopično preiskovanje, o čemur izvrstna „Seidenbauzeitung“ prinaša dokaze, ktere naj bi vsaj vsak bolj izobražen, najpred pa ljudski učitelji brali in nevedno ljudstvo podučevali. Učitelji! roko na prsi, pa poprašajte se: ste li že kakega človeka o stanični izreji svilnega semena podučili?

Ker so že zadnje „Novice“ naznanile, da gré letos 8 učiteljev na državne stroške v Gorico, naj bi sl. deželna vlada poskrbela, da bi iz Gorenskega, Dolenskega in Notranjskega vsaj po eden v sviloreji že bolj podučenih učiteljev šel, da bi se vsaj ti trije mikroskopično preiskovanje popolnoma naučili, kterim bi potem drugi svilorejci svoje metulje v preiskovanje pošiljali. Tudi vipavska dolina naj bi se ne pozabila, ktera se najbolj s svilorejo peča, in o kteri je že vladina „Laib. Ztg.“ pred dvema mesecema želela, naj bi vsaj ta stran Kranjskega enega v mikroskopu in stanični izreji svilnega semena popolnoma podučenega pregledovalca imela. Zdaj je priložnost, naj se vstreže tem splošno dobrim željam. To preiskovanje se pa le tisti more naučiti, kteri ima veliko prakse o sviloreji, kar „Seidenbauzeitung“ pri marsikteri priložnosti naznanja.

Perja smo letos tako malo in tako slabega imeli, da malokdaj tako. Lansko leto je veliki del ipavske doline huda toča zadela, in po tej toči otolčenim murvam so se večidel vse mlade vejice posušile in toraj letos malo zagnale. Vrh tega je pa še huda burja to spomlad perje hudo raztrgala in tako pokončala, da je pri sviloreji dosti škodovalo.

Kakor že večkrat, tako se je tudi letos pri obrezovanji murvovega perja velika nesreča zgodila.

Mož iz Lož, oče več otrók, obrezava v Samaboru murvo, veja se odlomi, mož z drevesa pade, še enekrat zdihne in na večno zaspi.

Pisavec prosi, naj iz Gorenskega ali Dolenskega kak svilorejec naznani, kako se je sponeslo od sl. c. kr. kmetijske družbe prejeto seme, ktero je bilo tudi po celični napravi pripravljeno.

Gotovo sredstvo za soseske siromaščine se ogniti.

Dosti, rečem, skoro največ revežev dohaja soseskam na vrat na nos s tem, da z dolgovi preobloženi posestniki po očitnih dražbah svojo posest zgubijo. Gospodar z vso svojo družino pride na beraško palico, in soseska je po postavah dolžna vse preživljati. Taka nesreča, ki je zadela eno družino, tare vso sosesko. Tej sreči v okom priti, nameruje sledeči nasvet.

Ako pride kako posestvo v soseski po dražbi na prodaj (kant), naj skuša soseska je kupiti; kar znese kup, ona poplača in prepiše kupljeno posestvo na-se, ob enem tudi zbriše vse vknjižene dolgove. Na to odprodá na drobno toliko sveta, da se za vse svoje stroške odškoduje; kar posestva ostane, ga prepusti odgnani družini ali v last ali za začasni vžitek, kakor bolje kaže.

S takim ravnanjem se dá ubogi družini priložnost, da se sama zamore preživiti brez soseskinega nadlegovanja. Tako vedenje bi bilo tudi najpripravniša prilika za sosede, posestva skrožiti (arondirati) in tako obdelovanje zlajšati.

Ta nasvet izpeljevati ni težko, tudi denarnih zaklad ne tirja, ker bode vsak, kdor namerava kaj kupiti, rad koj plačal. Dr. J. Orel.

O cerkvenih ustanovah za uboge,

ako bi nasprotovala njih izročitev na občine bistvu ustanove.

Ko se je vsled postave od 10. decembra 1869. l., št. 5 šlezkega oglasnika postav in ukazov za leto 1870. župna ubožna denarnica v O. občini v oskrbovanje izročiti imela, je župnik Anton F. prosil, naj se glavnica K-ove ustanove izloči. Dotična ustanovna listina od 11. junija 1800., ktero je izdal Šimon K., nekdanji župnik v S., določuje, da se obresti imajo vsako leto razdeliti med štiri poštene, domače reveže iz županije O., kteri bodo zato imeli dolžnost „vsaki petek 5 očenašev in 5 češena si Marija za uboge duše moliti". Župan se je zoper zahtevane odločitve upiral rekoč, da ustanovna listina nikjer ne veleva, da bi oskrbovanje ustanovne glavnice za vse čase duhovnikom moralo ostati, da bistvu ustanove ne nasprotuje, če se ta izročí občini in da se toraj §. 4*) gori omenjene postave tukaj ne more v rabo vzeti.

Okrajni glavar v F. je izrekel, da na spolnitev ustanovnih dolžnosti le župnik primerno gledati in uboge, kakor jih ustanova zahteva, izbirati more in da se toraj dotična glavnica, kedar se bode župna siromašnica občini izročevala, ima odločiti in oskrbovanju župnega ureda prepustiti.

Zoper to se je župan pritožil pri deželni vladi ter še svojim prejšnjim navedbam pristavil, da župan more ravno tako dobro gledati, al ubogi svojo molitev vsaki teden opravljajo, kakor župni ured, in da je prvemu tudi lože mogoče med ubogimi izbirati, kakor to župni ured storiti more.

Deželna vlada je po tem razsodbo okrajnega glavarja zavrgla ter spoznala, da se glavnica K-ove ustanove ima občini v oskrbovanje izročiti, ker brez vseh ovir tudi župan na spolnovanje ustanovnih dolžnosti gledati zamore in ker založni list nikjer izrekoma ne veleva, da bi naj vsakokratni župnik v svojí lastnosti kot krajni dušni pastir dotične štiri siromake volil in na opravljanje njihovih molitev gledal. Za tega voljo pa tudi bistvu ustanove ni nasproti, ako se ustanovna glavnica občini izroči.

Zoper to razsodbo deželne vlade se je župnik pritožil pri ministerstvu trdé, da gotovo ni mogla biti volja ustanovnika, nadzorovanje verskih dolžnosti neduhovniku zaupati; kajti, posvetni krajni predstojnik ne more vestí kterega človeka zastran njegovih dolžnosti opazovati in zavoljo drugih opravil bi še na vidno spolnovanje ustanovnih dolžnosti gledati ne mogel. Da te ustanovnikove volje ustanovna listina po črki ne pové, nič nima na sebi, ker takrat tega tudi ni treba bilo, ko je le cerkev oziroma dušni pastir odgovorni oskrbnik zadev ubozih bil.

*) Ta §. se tako-le glasí: Une ustanovne glavnice, ktere so v oskrbovanji župniških siromašnic, se pri izročitvi imajo odločiti, ako politična oblastnija na podlagi izvirnih pisem, testamentov, založnih listov itd., kteri se jej v ta namen morajo predložiti, izreče, da bi bistvu teh ustanov nasprotovalo, ako bi se občinam izročile.

Ministerstvo znotranjih zadev je z odločbo od 14. februarja 1871., štev. 18.922, iz 1870 utok vslišalo ter zaukazalo, naj se K-ova ustanovna glavnica iz premoženja siromašnice v O., ko se bo ta oddajala občini, odloči, ker bi z obzirom na lastnosti in naložene verske dolžnosti ubogih, kakor jih ustanovna listina določuje, oddaja te ustanove njenemu bistvu nasprotovala.

„Pravnik slov."

Povišana službnina duhovnov pred državnim zborom.

Kam nameravajo liberalci s povišanjem plače za naše duhovne, kažejo nam resolucije, ki jih je nasvetoval odsek za dr. Ginzel-ov dotični nasvet. Priznavši, da sedanja plača katol. duhovnov res ni v primeri z njihovo važno službo in sedanjim časom, stavi imenovani odsek tri na prvi videz blagovoljne nasvete, vsled kterih naj bi vlada državnemu zboru predložila postavo po naslednjih načelih: I. o povišanji plače: razloček med starimi in novimi župnijami naj neha; plača naj se vsem poviša v primeri z njihovo službo in z ozirom na deželne razlike; pokojnina naj se ravná po službenih letih. II. O zakladu, iz kterega naj se zviša plača: naj se izdelajo novi ukazi, po kterih naj bi se v kongruo vštevali krajni dohodki, vravnale davščine župnij in samostanov, premenile davščine za duhovna opravila (štole), po vsem tem naj bi se izračunjeni primanjkljej plačeval iz državne blagajnice. (To se dá slišati, toda sedaj sledé prav za prav načela, zarad kterih se je odsek odločil, predlagati zboljšano plačo.) III. o pogojih, pod kterimi se sme zvišati plača in obtežiti državna blagajnica: V duhovsko službo naj se jemljó le take osebe, ki so dobro izurjene v vednostih in v djanskih opravilih; v vednostih naj se podučujejo na bogoslovskih fakultetah skozi 6 semestrov (3 leta), v djanskih opravilih pa skozi eno leto v semenišču; za primerno število bogoslovcev naj se iz verskega zaloga skrbí z ustanovami; bogoslovske fakultete (oddelki) naj se prenaredé po potrebah sedanjega časa, zlasti po načelih, ki veljajo za vseučilišča; službe naj se oddajajo le duhovnom, ki so „brez oporeke ozir nravnega in državljanskega vedenja". Država naj si pridrží pravico, da smé ugovarjati zoper oddajo duhovnih služeb takim, ki jej niso po volji, ter skrbí, da si od zasobnih patronov pridobí pravico do imenovanja duhovnih pastirjev. — S temi pridržki tedaj si hočejo liberalci prilastiti pravico: uravnavati bogoslovske šole, vpliv imeti pri oddajanji služeb, da bi se lahko odstranil vsak, ki jim ni po volji, ali kakor odsek v svojih nagibih pravi, „vsak, ki jim dela tako nevarne upore, ali ki bi hotel učiti papeževo nezmotljivost, ktera meri na razrušenje države". In da bi še več duhovnih pastirjev moglo v svojih brzdah držati in kakor c. kr. uradnike popolnoma imeti pod svojimi vajetmi, zato naj vlada skuša od zasobnih patronov dobiti njihove pravice do imenovanja, — srenjam pa menda naloží še veče breme s tem, da od vseh davščin odveže patrone, ki morajo sèm ter tjè kak krajcar plačevati za popravljanje cerkev in šol. Pač lepa „prosta cerkev v prosti državi"! — „oder was?" bi Nemec rekel. Kedar „liberalci" duhovnom kaj ponujajo, spominjamo se vselej starodavnega „timeo Danaos et dona ferentes". Kedar „liberalizem" duhovščini namerava na pomoč priti, tičí za tem grmom: prenaredba duhovskih učilišč, izreja duhovnov v liberalnem smislu, odcep duhovščine od papeža itd. — na kratko rečeno: liberalci hočejo duhovščini odkupiti njegovo versko prepričanje!

Ozir po domovini.

Na Snežnik

smo napravili izlet Ivan Tisen, Lojze Steinmetz in jaz v nedeljo 9. dne t. m. Odpeljali smo se tedaj v soboto zvečer ob 9. uri z mešanim vlakom iz Ljubljane in bili smo na Rakeku ravno ob polnoči. S popred naročenim voznikom se od tod ob 2. zjutraj odpeljemo čez Cerknico in Lož in tako bili smo že ob pol 5. uri v Starem trgu pri Kocavzu. Noč je bila izvrstno lepa in svetla. Že ko smo se proti Ložu peljali, nas je 5336 čevljev visoki Snežnik na-se vabil. Ker pa tudi jutro bilo je prav lepo, bilo je pričakovati prav ugodnega dne, in tako je tudi bilo. Naš prijatelj v Ložu, poskrbevši nam voznika in druge potrebščine, tudi na vodnika za na hrib ni pozabil, in tako nas samo še zajutrka malo počakavši voznik z vodnikom vred še do Šneperške grajščine potegne.

Ravno ob 6. uri smo začeli peš v hrib koračiti in prišli smo kmalu v veliki gozd. Pot je dolgo časa kolovozna za les, posebno je veliko dogarjev v gozdu, ki doge delajo. Prišli smo v dveh urah in pol na lepi Dol, kar tù zasledimo medvedove in volkove stopinje, ktere so bile tisto noč gotovo malo pred nami storjene; al vodnik nam je rekel, da se nam ni treba nič bati, ker medved, ko se daní, v svoj brlog zleze, in le zopet, ko se dobro zmrači, si gré živeža iskat. Kmalu potem nam vodnik naš pokaže zapuščeno dogarsko kočo, v kteri sta dva brata delala, kjer pa je starejši brat mlajšega s sekiro po glavi mahnil, do smrti ubil in tam zakopal.

Kmalu potem se pot iz kolovoza na desno v hrib obrne, in tako smo hodili še eno uro do mezališča, kteremu se tudi „pri studencu“ pravi; ondi pa ni nobenega izvireka, ampak le v deževnem vremenu se voda v blatno jamo zateka. Tu je tudi gobarska koča.

Po tri ure in pol prav hitrem hodu trebalo je počitka in povžitka; oba sta se nam jako dobro prilegla, samo vode je manjkalo. Pol ure počivavši, odrinemo spet naprej čez „Gasperjev hrib“ memo velike dogarske koče.

Tu, po navadi lovci ali drugi turisti prenočé; kajti zmirom se ta izhod na dva dni dela, naprej čez hrib „nova Krašnja“ in prišli smo ob 11. uri iz gozda na prvi robček Snežnika, kjer nas je vstrašil veliki brkasti jastreb. (Kon. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Koliko je kolek (štempelj) samo v Avstriji brez Ogerskega državi nesel preteklo leto 1870?* — Nič manj kakor 12 milijonov in 689.728 gold., po takem za 314.574 gold. več kakor poprejšnje leto 1869., in to večidel za kolekove marke, za ktere se je skupilo 11 milijonov in 384.770 gold., in za kolek časnikov 826.934 gold. Vrh tega so se skupili na davščinah za predplačila, za asekuracijska pisma, za karte vožnjá itd. 3 milijoni in 91.729 gold., tedaj memo poprejšnjega leta za 236.414 gold. več. Po takem znaša ves štempeljsk dohodek 15 milijonov in 781.417 gold.

* *Letina na Francoskem*, ktera, kedar je slaba, je ogerski žitni kupčiji na dobiček, bode letos prav dobra. Kmetovalci so več žita sejali, kakor se je mislilo zarad vojskinih homatij, ktere jih niso toliko ovirale kakor je bilo misliti. Po takem ne bodo mnogo žita potrebovali iz druzih dežel. To pa je za nas dobro,

* *Obrtnijska in umetnijska razstava v Celovcu*, ki se je h koncu minulega meseca začela in se bode sklenila 16. t. m., je — kakor „Besednik“ piše — izvrstna in zanimiva. Nahaja se v prvem razredu 1304 raznih obrtnijskih in rokodelskih pridelkov iz sedanjosti in preteklosti; drugi oddelek obsega mnogovrstne spomenike, mize itd. iz domačega marmeljna, kipe in odtise iz mavca, sita, vrvi in mreže. Tudi sloveči koroški rudniki in fužinarji so razstavili pri tej priliki obilno rudniških in fužinskih pridelkov, ki jih dosti občudovati ne moremo. — Kar zanimiva vsacega obiskovalca, to je neka cerkvica iz lipovega lesa, 7′ 6″ visoka, 2′ 9″ široka, ki jo je pred 400 leti nek mnih v Moličah izrezal in dodelal v 10 letih, kakor se pripoveduje. Izdelana je ta cerkvica — med ljudstvom znana pod imenom „frfovž“ (tičnik), — čisto gotično.

* *Družba sv. Mohora.* Kakor doslej vsako leto, pridobila si je družba tudi tekoče leto dosti novih udov po raznih straneh slovenske domovine. Lansko leto je bilo vseh družnikov 16.165, letos je število narastlo na 17.388, tedaj je 1223 više od lanskega. Po raznih škofijah se razdeli število tako-le: goriška nadškofija šteje letos 2067, krška škofija 1736, lavantinska škofija 6280, ljubljanska škofija 6028, tržaško-koperska škofija 895, senjska škofija 114, poreška škofija 87, zagrebška nadškofija 98, sekovska škofija 61, videmska nadškofija 9, po raznih drugih škofijah je še 9 udov.

Dopisi.

Iz Koroškega. (*Tabor na zgornjih Buhljah*) je dovoljen. Okličemo tedaj sledeče vabílo:

„Slovenci! mili bratje! Star pa resničen pregovor pravi: „Do tretjega rado gré!“ — Dvakrat že smo se lani zbrali koroški Slovenci, zbrali pod milim nebom na taborih na Bistrici in v Žopračah, zbrali se od vseh vetrov; bilo nas je gotovo nad 15.000 rodoljubov skupaj na obeh taborih. V lepem spominu še sta ta tabora nam vsem, ostaneta pa tudi res pomenljiva, da, neprecenljiva za vse nas Slovence. Zakaj prvikrat smo skupno in javno v tako ogromnem številu stopili pred svet, stopili „v kolo k bratom Slavjanom“, navdušeni smo sprejeli misel, da v eno politično celoto združimo se z narodom, ki poldrugi milijon duš šteje po Štajarskem, Kranjskem, Goriškem, Tržaškem in Isterskem; odkritosrčno smo izrekli svoje želje, svoje potrebe in svoje težave, pokazali, kje in kako nam se slaba godí, pa tudi dokazali, kako mogoče zlajšati si svoje stanje ter pripomagati si k boljši, veseliši prihodnosti. Ne tedaj, da bi delali polom, delali komu krivico, sošli smo se na taborih, ampak da prijateljsko pogovorimo in dogovorimo se o svojih zadevah in pravicah; mirno smo se sešli, mirno in pohlevno spet se razšli. Zato — po stari, lepi šegi naših preddedov — zbrati hočemo se v tretje ravno tako mirno in pošteno. Pravico k temu že imamo; s pismom 7. julija 1871. l., št. 5378, dovolilo nam je sl. c. kr. okrajno poglavarstvo v Celovcu napraviti tabor:

10. nedeljo po binkoštih, to je, 6. avgusta t. l. ob pol štirih popoldne pri gosp. Štefanu Primožu, po domače Riznarju na zgornjih Buhlah (¼ ure komaj od božje poti pri Devici Mariji v Dolini in ravno tako blizo železno cestne postaje „Grafenstein“); dovolilo nam je pri taboru pretresovati sledeče stvarí:

1. Ktere pravice smo Slovenci že dosegli? kterih nam je še treba in kako jih mogoče postavno doseči?

2. Pretresuje se „spomenica“, ki jo je slov. politično društvo „Trdnjava“ predlagala visokemu c. kr. ministerstvu in se potem izreče, ali se ta peticija sprejame in potrdi po vsem in posameznem njenem zapopadku, ali ne?

*

3. Kako gré obnašati se volilcem pri raznih volitvah, na primer v deželni zbor, šolski svet itd.?

4. Ali in kako napravijo se tudi na kmetih samosvoje zavarovalnice in posojilnice?

Na noge tedaj, Slovenci! Hajdimo na tabor vsi, kar nas je rodoljubov po dragi nam domovini, bodi-si gospodje ali ne, kmetje ali rokodelci, gospodarji ali posli, stari ali mladi, hajdimo vsi, kterim je količko le mogoče za to nedeljo zapustiti svoj dom, zlasti mi, ki nimamo daleč k taboru, kakor iz Celovškega, Velikovškega, Pliberškega okraja, iz Doberlevasi in vse njene okolice, iz spodnjega in zgornjega Roža itd. Slavnoznani gospodje govorniki obljubili nam so pri taboru govoriti o zgor omenjenih točkah. Zato na noge, Slovenci! Nikar ne glejmo na krajcarje, ki jih o tej priliki mogoče na potu bomo potrošili; pri taboru, se vé da, beliča ni treba. Komur poljubi se, za polovico boljši kup po železnici lahko pripelje se do Grabštajna in ravno tako potem spet nazaj. V ta namen naj se le vsak na železnocestni postaji, kjer plača voznino, s posebnim lističem spriča, da hoče k taboru. Lističe take bode taborski odbor rodoljubom razposlal na vse strani; pri njih ali pa v Celovcu pri tamošnjih slovenskih gospodih naj se vsak taborit o pravem času oglasi.

Slovenci! ne vdajmo se! hajdimo na tabor! Prijazno vas vabimo tukaj podpisani.

Na zgornjih Buhlah blizo železnocestne postaje Grabštajn 14. julija 1871.

Janez Krasnik,
predsednik taborskega odbora, in drugi.

Iz Celovca. Prav žalostno novico imam naznaniti „Novicam“, da včeraj 15. dne t. m. je naš prof. A. Úmek, vrednik „Besednika“, po dolgi bolezni na prsih umrl, in da jutre bode njegov pogreb. Na kmetih pri Velkovcu, kjer je že nad dva meseca bival, ni našel zdravja. Naj izvrstnemu rodoljubu bode zemljica lahka!

Izpod Nanosa 13. julija. (*Kako „Tagblatt“ statistiko na meh odera.*) „Tagblatt“ v listu od 1. dne t. m. skuša svojim bralcem s štatistiko dokazati, da domačim ne prikrajšuje kruha prival tujcev v „obljubljeno deželo prvakov“, ampak da so ravno Kranjci (Slovenci) tisti, ki se v veliki večini posebne olike, spravljivosti in dobróti v ptujih deželah tistih napivajo, kterih kruh vživajo. „Rechenmeister Tagblatt“ pravi namreč, da je 26.722 Kranjcev, ki živijo v ptujih deželah, pa le 9127 tujcev je, ki na Kranjskem prebivajo. Če „Tagblatt“ ne vé ali pa v svoji enostranski kratkovidnosti noče vedeti, moremo mu pa mi povedati, da v štatistiki, po svoje razloženi, tudi številke lažejo. Znana mora „Tagblattu“ biti postava od 29. sušca 1869. leta o popisovanji ljudstva. Vsled te postave so šteti k domačim našim prebivalcem ne le samo taki, ki imajo v občini, kamor spada tisti kraj, domovinske pravice, temuč tudi tisti ondi bivajoči avstrijski državljani, od kterih domovinstvo ni znano. — Po postavah o domovinstvu se štejejo in popisujejo med domačine in so zadnjič tudi povsod kot domačini z družinami vred popisani vsi tisti nepričujoči, ki so kedaj na Kranjskem kot državni služabniki stanovali, o kterih pa ni dokazano, da bi si bili kje drugej domovne pravice pridobili, in vsi v trdni službi stoječi uradniki dvorni, državni, deželni in javnih zalogov, brez razločka narodnosti. — Izid tacega popisovanja (kakor je bilo 31. grudna 1869. l.) je tedaj to, da so na Kranjskem med pričujoče domačine (Slovence) šteti vsi tisti na Kranjskem stanujoči avstrijski državljani, od kterih je bilo domovje dvomljivo ali neznano, — vsi tujci, kteri so si domovinstvo tukaj pridobili, dalje oni, ki so kedaj na Kranjskem državni služabniki bili, in zadnjič vsi v trdni djanski službi stoječi uradniki dvorni, državni, deželni in javnih zalogov, doktorji itd. Od tod, „Rechenmeister Tagblatt“ le mala številka nazočih tujcev. — Nasproti pa so popisani kot nepričujoči domačini (Slovenci) z družinami vred vsi tisti, ki so kedaj na Kranjskem kot državni služabniki prebivali, od kterih ni dokazano, da si so drugej domovinstvo pridobili in vsi taki, kteri so zadnjo trdno državno službo imeli, pa zdaj v drugih deželah za to živijo, ker so se v pokoj podali, ki so iz državne v privatno službo prestopili, ali pa taki, ki so iz državne službe djani, naj so Nemci ali pa drugi avstrijski državljani. — To je pravi vzrok one „velike“ številke, s ktero hoče „Tagblatt“ dokazati, kolika večina je onih Slovencev, ki se olike in dobrot tujcev v druzih deželah napivajo, proti pohlevnim tujcem, ki slovenski komis grizejo! Ščip.

Iz Kamnika 14. jul. — Dopisniku iz Kamnika v zadnjem listu „Novic“, ki me je nekako zmešano in zbrojeno ter popolnoma po krivici karal, odgovarjam: „dokler se boste s svojo pametjo kregali, se Vam bo vhod v čitalnico branil in tudi za uda njenega sprejeti se ne more. — To sklenil je odbor. Sicer Vas obžalujem. Anton, odborniu.

S Podsoviča 10. julija. — Evo „Novicam“ nekaj „masla“ nemške kulture! Posestniku hiše je bilo od dotične županije ukazano na neko njegovo poslopje za stanovanje napisati novo hišno številko. Na slovenski dopis odgovorí mož, bahaje se z nemščino, tako-le: „M. M. Wird nicht Bewiliget in saine Schta die Numara auf schraiben. Wamer Ale schtalungen Numaren haben werde, dan wird Bewiliget“. — Drugi je bil pred dostojno županijo poklican, da bi se zavoljo tega, ker se je za pogorelca delal, pa ni bil, in milodarov nabiral, odgovoril. Ta človek je o svojem času 6. latinsko šolo študiral. Prošnja za odloženje obroka, odločenega za obravnavo, bila je tako-le sestavljena: „An die Gemeinde-Vorstehung Adelsberg. Uebertragungs-Gesuch. Am 15. d. M. erhielt ich durch den Gemeinde-Diener von Seite der Gemeinde Vorstand eine slavische Vorladung, welche ich nicht weder lesen noch verstehen konnte, blos durch Anfrage von Gemeinde Diener in Erfahrung brachte, dass ich am 17. d. M. im H.-Nr. 108 zuverlässlich erscheinen soll. — Indem mir aber die Zeit und Umstände am besagten Dato zu dieser Vorladung zu erscheinen nicht zulässt, aus Grunde dessen wie bekannt, das mir am 3. d. Mts. durch Feuersbrunst im Jahre 1846 an mich bis zu meinen Tode in Abhandlungsprotokolle ddo. Bezirks Gericht Adelsberg überlassene Wohnungsunterkunft im H.-Nr. 33 abgebrand worden ist, alwo mir am 5. d. Mts. in Planina Mühlthal, Vigaun und Zirknitz durch Mildung meines abgebrandten Unterkunfte einige Bretter versprochen haben, damit ich die 4 Quadrat Mauern zum Schutze der regnerischen Witterung bedecken kann. — Im Falle ich in die 3 benannten Ortschaften nicht genug Bretter zusammen Sammeln werde, so bin auch bemüssiget annoch Gelegenheitlich in die Sakfabrik Laserbach und Laas an denen Sägen eine derlei Sammlung zu bitten, dass ich die Mauer meiner Wohnung von Zusammenstürzen beschützen kann. — Aus diesen Grunde des weiten Wege (insbesondere meiner 61 Jährigen Altersschwäche) gedenke ich längere Zeit auszubleiben, — daher ich bitte: Die Gemeinde Vorsteheung wolle, statt den am 17. d. Mts. bestimmte Vorladung auf einen weitern Monat zu übertragen. — Sollte aber an mich eine Almosen betheilt werden, so bitte solche bis zu meiner Rückkunft aufzubewahren“. — Tretji, posebno od nemške kulture oblizan človek, je bil podčastnik topničarstva, se pečá zdaj z lovom rib in tičev

in pa z zakotnim pisarstvom pri kmetih; eden njegovih spiskov, ki so ga zagovarjenci morali z 1 gold. 60 kr. plačati, se glasí tako-le: „An die Gemeinde-Vorstehung in — — Wir unterthanigst Gefertigte 4 Mann bitten, um Tagsatzung-Uibersatzung, Uibersetzung, laut Adelsberg 2. Jänner 1871 Nr. 8 gütigst zu verwilligen in selbe vermöge Rekuses Einhalt ohne Unkosten zu verwalten, wir aber bereitwillig verbleiben um 3 Monate Frist — unterthänigeste Andreas Mehar, Anton Fečur, Anton Miklaučič, Franz Schigur durch mich: Frz Kovač". — Naj razsodi zdaj „Tagblatt": ali ga ni sram tacih pisačev in ali so taki nemški spisi bolj razumljivo nego slovenski, ako bi tudi prav slabo sestavljeni bili.*) Tifonta.

Iz Ljubljane. (*Kmetijska družba zedinjena z zastopnikoma c. k. deželne vlade in deželnega odbora*) je v nedeljo imela sejo, v kteri so se obravnavale take zadeve, v kterih c. kr. ministerstvo kmetijstva družbi kmetijski daje podpore (subvencije). Gosp. dr. Orel poroča najprej o pismu grofa Lanthieri-a zarad stanja grajščine na Slapem, na kteri gré za napravo sadjerejske in vinske šole. Sklep je bil ta, da se odloží odgovor gospodu grofu, dokler vitez Gutmansthal ne poroča o Bršlinu, ki ga je pl. Langer ponudil za napravo kmetijske šole. — Potem poroča gosp. Schollmajer, da tiskarnica Blaznikova prevzame tisek njegovega spisa o letini kranjski za 1870. leto in iluminiranega zemljovida, na kterem kmetovalec vidi različne zemlje naše dežele. Ker Blaznik napravi vse to za prav majhen denar in lično, je zbor enoglasno sklenil, naj se natisne to delo v 1000 iztisih, ki se priložijo družbenemu letopisu. — Za tem poroča dr. Jan. Bleiweis, da je knjiga „Nauk o umni živinoreji, slovenskim gospodarjem spisan", že vezana, in da tedaj je treba zdaj ceno za prodaj odločiti. Ker knjiga obsega blizo 9 pôl in jej je priloženo 20 tabelj s podobami, na kterih se vidijo vsa najbolj imenitna plemena konj, goved, ovac in prešičev, dalje molzna ogledala, in so narisani zobjé, na kterih se spoznava starost kónj, goved in ovac, je pri ličnem papirji in tisku ta knjiga gotovo najmanj 2 gold. vredna. Al ker družba kmetijska želí, da bi te bukve prišle v roko vsacemu našemu gospodarju in je za tisek nekoliko podpore dobila od sl. ministerstva, je zbor sklenil prodajati jo vezano le po 80 krajc. — Konečno je dr. J. Bleiweis po ukazu ministerstva predlagal: za ktere reči in koliko za vsako naj se za leto 1872. ministerstvo prosi podpore. Sklep je bil, da za vse mnogovrstne zadeve naj se prosi skupaj 28.600 gld. podpore, in sicer za napravo kmetijske šole 10.000 gld., za poljsko statistiko 1000 gold., za kmetijske mašine in orodja 1000 gold., za napravo gnojišč 300 gold., za različna semena 400 gold., za pospeh sadje- in vinoreje 1000 gold., za lan in predivstvo 300 gold., za nakup žlahne goveje živine in premije 7000 gold., za nakup ovác in prešičev 2000 gld., za čbelorejo 400 gold., za gozdarstvo 1300 gld., za vodne kalí na Krasu in v suhi Krajni 3000 gold., za svilorejo 500 gold., za družbeni vrt 400 gld. — Milovalo se je pri tej priliki, da naši kmetje, ki z velikim veseljem segajo po nekterih oddelkih za zboljšanje kmetijstva, so v nekterih še preveč zanikerni, in to posebno o napravi umnih gnojišč, o pospehu gozdarstva, o napravi občinskih trtnic. Treba, da se zdramijo vsaj umniši naših gospodarjev in so drugim v izgled, da tako zanemarjeno ne ostane nič!

*) Vredništvo samo je videlo vse te čečkarije ter more potrditi, da ne za besedico niso drugač. Vred.

— (*Iz seje deželnega odbora 14. julija.*) Deželni odbor je sklenil, da se najdenčeki iz deželne porodnišnice, ako ubožne nezakonske matere v porodišnici umrejo, dadó županijam, kjer so umrle matere domá, na občinske stroške na izrejo, in sicer proti povračilu primernih stroškov za pot po najdenca; ako bi se pa ne dalo izvedeti, kje umrla nezakonska mati ima pravico domovinstva, bode dežela za take zapuščene najdenčeke skrbela. Otročje posteljice se bodo zastonj dajale revnim materam najdenčekov in županijam. Tudi se revnim materam pri odhodu iz porodišnice z otrokom dá podpore po 1 do 5 gold. po daljavi pota do domačega kraja itd. — To vse je pa deželni odbor le začasno sklenil, dokler deželni zbor za trdno ne odloči, kako ima biti. — Županstvom in duhovnijam, je sklenil deželni odbor, razposlati razglas, naj se ne branijo poštenim in zanesljivim ljudém dajati spričala za jemanje špitalskih otrok na rejo, in sicer iz ljubljanske porodišnice, kjer je še pred prestankom najdenišnice 26 otrok ostalo, in tržaške porodišnice, v kteri je veliko kranjskih najdencev. Reja tacih otrok v špitalu prizadeva deželi, to je, onim, ki davek plačujejo, veliko veliko veče stroške, ker se mora za otroka in amo plačati. — Na pritožbo županije v Beli peči (na Fužinah), da jim Radečani branijo po svoji občinski poti voziti na železnično postajo, je deželni odbor odločil, da Radečani občinske poti ne smejo zaperati, ker ima po občinskih potih vsakdo pravico hoditi in voziti, ako pa Fužinarji čez navado veliko po Radeški občinski poti vozijo, so dolžni, da jo v primeri tudi popravljati pomagajo. — Na podlagi poročila cestnega odbora ljubljanske okolice je deželni odbor prošnjo vasí Golo in Škril za novo razdelitev popravljanja skladnih cest odločil, da se bodo skladne ceste na novo razdelile, kedar se nove glavne županije dejansko vpeljejo in da se bode takrat vstreglo željam prošnikov. — Prošnjo županij v Vélikih Lašičah, v Vidmu, v Podgori, v Kompoljah in v Turjaku za napravo veče vožne pošte med Ljubljano in Kočevjem je deželni odbor poštnemu vodstvu v Trstu izročil in dovoljenje te prošnje priporočil. — Vrhničanov in nekterih sosednih vasí za odpravo vodnine od čolnarjev na Vrhniki in v Ljubljani c. k. finančno ministerstvo ni vslišalo.

— (*Iz govorniških váj*), ki so bile o časništvu slovenskem predzadnjo soboto končane, povemo danes nekoliko več. Gosp. Nolli je poprijel besedo samo za to, da svoje mnenje razodene o nemškem ljubljanskem časniku za slovenske interese. On misli, da tak lokalen časnik ni potreben, ker, če ima namen delati na nasprotnike, se ta namen ne doseže; nasprotna stranka dobrih člankov, ki jih je imel „Triglav", ni brala, najraje pa v škandalih se gibati, kakor dela „Tagblatt", ni dostojno poštenemu časniku. Nollijeva misel je ta, naj bi se od zmožnih narodnih pisateljev več in pogostoma dopisovalo v vnanje, nam prijazne nemške časnike, da izvé svet, kako in kaj je pri nas, in se bralcem nemških časnikov odkrije resnica, ktero nasprotniki v laž obračajo. Potem nasvetuje pot, kako naj bi se osnovalo tako dopisovalstvo. Videlo se je, da je ves zbor odobril nasvèt neke organizacije stanovitnega dopisovalstva v vnanje nemške časnike.

Za g. Nolli-jem govorí predsednik dr. Jan. Bleiweis, spustivši se v vsa 4 vprašanja, ki jih je stavil dr. Razlag, ko je sprožil razgovor o časništvu slovenskem. Kazaje na to, kako važni so od nekdaj časniki in še posebno dandanes, in pritrjevaje mislim dr. Razlaga in dr. Coste, da le dobri časniki so na korist ljudstvu, prestopil je na 1. vprašanje: koliko in kakoršnih časnikov nam je treba? Odgovor je bil na kratko ta, da malo, pa dobrih. Vsacemu

časniku — je rekel — je treba dvojnega življeja: duševnega in materijalnega. Ne unega, ne tega nimamo Slovenci preobilo. Duševni življej časnikom podajajo pisatelji — sodelovalci. Lahko bi jih imeli veliko, al žalibog! mnogo zmožnih mož drží križema roke; ne pišejo nič, ne delajo nič, a vendar hočejo domoljubi biti! Nekteri pa sedijo le na prestolu kritikov; v hitrici pregledajo naslove lista in beró potem le, kar jih posebno mika, od vsega druzega, za kar se časnik trudi, nič ne vedó, in kmalu — obsodijo list, ali pa ga v zvezde kujejo, ako jim po njihovem godu kaj pové. — Materijalni življej pa so naročniki. Da jih med samo pičlim poldrugim milijonom duš, ki jih šteje slovenska zemlja, ne more obilo biti, to vé vsakdo lahko. Če pa vzlasti več časnikov isto polje obdeluje, je to še očitnejše. Da bi si tedaj nekteri časniki privabili več naročnikov, skušajo pozornost na-se vleči na pošteni, a tudi nepošteni poti — in tako, žalibog! se začnó prepiri v lastnem taboru, o kterem se radujejo in roke manejo le naši nasprotniki. Istina je, kar je rekel neki rodoljub: „več časnikov, več prepirov". Nihče ne more zahtevati, da bi vsi časniki v vsem v en rog trobili; al kdor le škandalov išče v osebnih napadih, ta ni prijatelj tega, kar je pravo in na korist domovini, ampak le srd svojo razliva na papir, da bi vpravičil svoje grehe in morebiti delal dober „geschäft". Še veliki — češki narod je take prepire v lastnem taboru spoznal za veliko nesrečo, — kaj še le pri nas mali peščici! — Kakošnih časnikov pa je želeti? Na to vprašanje je odgovoril govornik s tem, da je rekel, vsaka vrsta znanstev in djanskih dnevnih potreb bode naj zastopana, tako politika viša, politika národna, pravne zadeve, cerkvene, šolske, kmetijske in obrtnijske, lepoznanstvo, humoristika in tudi mladež naj ima svoj list. Vse te vrste imajo lahko za vzdržanje potrebnih naročnikov, in ni treba, da bi vsak vse časnike imel; nepotrebni so pa časniki enolični s tem izgovorom, da vsak kos slovenske zemlje mora imeti svoj lokalen list; vsaj tudi drugi časniki donašajo dopise iz teh krajev. Vse gori imenovane vrste imamo že zastopane v našem sedanjem časništvu bolje ali slabeje, samo časnika za višo politiko nimamo ter ga prav zeló pogrešamo, za národno politiko pa imamo celih 7 listov! Govornik razklada potem obseg časnikov za višo politiko, ki pretresajo vsa velika vprašanja, ki stresajo svet, in če tudi izprva od daleč, postanejo sčasoma domača vprašanja. Za izomiko politično našega naroda nam je tak list živa potreba, ki se vé da potrebuje vrednika in sodelovalcev mnogostransko izvedenih. Zadostoval bi nam tak list, ki bi le vsak teden ali vsacih 14 dni enkrat izhajal, ako bi bil le nekoliko izvrstni „Reform-i" podoben. Dokler do tacega lista za višo politiko ne pridemo, nimamo velicega lista, ker velikost papirja še ne dela velicega lista. — Naposled govornik razodeva še svojo misel o nemškem časniku za slovenske interese ter se spominja tù vsem učencem nepozabljivega prof. Krsnika dobroznanega pregovora: „Nun ja, man muss die Sachen immer nehmen wie sie sind". Večina govornikov — je rekel dr. Bleiweis — je zagovarjala potrebo nemškega lokalnega lista, manjščina ga je odbijala. Marsikdo se menda bojí, da ga bodo za nemškutarja imeli, če zagovarja nemški list. Mene ni strah, da bi me za tega del vrgli v koš nemškutarjev. Nekteri pa nimajo pravega pojma o tem, čemu naj se izdaja nemški list. Tem, ki pravijo: „narod ne potrebuje nemškega lista", tudi jaz pritrjujem, ako se pod narodom umeva naše prosto ljudstvo slovensko. Al národa pri nas je še druzega več. Prezreti ne smemo narodnjakov naših poštenih, z dušo in telesom udanih domovini naši slovenski, a še v zgolj nemških šolah izučenih, ki tedaj krvav pot potijo, predno preberó le eno stran slovenskega lista in ki se ne bodo več učili slovenske slovnice; taki ne beró naših listov, ker jih pretežko beró. — Prezreti ne smemo dalje naših rojakov zmotljenih in zapeljanih le po hudobni propagandi naših nasprotnikov, tedaj rojakov za poduk pripravnih. Za te dve vrsti rojakov je potreben nemški list v Ljubljani, vsaj enkrat v tednu, in sicer zato, da se prvi vedno okrepčujejo, drugi na pot spoznanja resnice pripeljejo. Je sicer še tretja vrsta rojakov naših, ktera v španoviji z nekterimi ptujci, je od hudiča nemčurskega obsedena; ta vse črti, kar je slovenskega, in z blatom ometava tudi najpravičnišo zahtevo Slovencev. Za to koterijo nam ni treba nemškega lista, ker je nikdar preverili ne bomo; al to, kar se v nemški besedi od nje na papir spravi in po svetu pošlje, to je treba pretresti, da svet vidi hudodelstvo laží in obrekovanja. Gledé tedaj na modro načelo: „man muss die Sachen immer nehmen, wie sie sind", se mi kaže živa potreba nemškega časnika v Ljubljani. In kaj hočemo samo mi Slovenci, ki vsaki dan požiramo nemške liste, koračiti po tacih visocih birgljah prevzetnih, da smo že razžaljeni, če je beseda o nemškem časniku, a vendar vidimo, da tudi Čehi in Moravani imajo nemška lista, in Hrvatje celó nemškega in italijanskega v brambo svojih pravic proti Nemcu in Lahu. „Kärntner Blatt", ki ga v Celovcu izdaja g. Einspieler, je tudi hvale vreden list. — Zagovarjaje nemški lokalni list se pa skladam popolnoma z mnenjem gosp. Nolli-ja, da osnova marljivega dopisovanja v vnanje liste je živa potreba. Tako se bode skrbelo na vzunaj, a treba je skrbeti tudi za domá. Govornik je sklenil govor svoj s tem, da je rekel: če tudi z našimi razgovori ne enega lista ne bodemo spravili na dan, vendar gotovo nismo po vse prazne slame mlatili; nektere ideje padejo morebiti kot dobro seme v rodovitno zemljo.

Konečno še poprime besedo dr. Razlag in blizo tako-le govorí: Naj še jaz svoje misli po obširnem razgovarjanji o tem po meni sproženem predmetu povem. Prepričali me govorniki niso, da je političen dnevnik pri nas že na svojem mestu, ker še se za manjši list težko najde vrednik, ki bi hotel nehvaležnemu poslovanju žrtvovati svoje življenje, pri nas so pisatelji le diletanti, ker brez druzega zaslužka pri malem narodu ne more nobeden izhajati. Dnevnik bi potreboval dva dobro plačana vrednika in tukaj je poglavitna zavira za dnevnik. — Tudi se ne skladam z mislijo, naj se osnujejo posebni gospodarski listi, ker že imamo boljše liste take vrste, namreč „Novice" in „Slov. Gosp.", ki tudi druge zanimive reči na veselje svojih naročnikov prinašajo. — Lepoznanski list bi jako koristen in potreben bil, vendar celó dobro vredovani „Glasnik" ni našel zadosti podpore, toraj se naj „Besednik" pomnoži, da bode tudi na lepoznanskem polji izdatniše deloval in v vsaki slovenski hiši enega prejemnika imel. — Koristen pa bi nam bil znanstveni časnik, ker vendar slov. „Matica" dovolj prostora v svojem „letopisu" tudi za take članke odločuje, bode še le prihodnost pokazala, če je poseben znanstveni časnik tudi potreben. — Časnik za visoko politiko pa bi le takrat mogoč bil in vspešno deloval, ako bi se pisal za vse južne Slavene in meni se potrebno dozdeva, da bi vsak izobražen Slovenec moral znati tudi hrvatsko-srbsko narečje in nasproti tamošnji slovensko. Toraj se naj v čitalnicah in v srednjih učilnicah, kar že „Organisations Entwurf" predpisuje, tudi ta narečja imajo učiti, zatoraj bi nam potreben bil poleg jedernate slovnice mali slovar, kteri bi samo v teh narečjih raz-

lične besede obsegal in v tem obziru si pridržujem v matičnem odboru dotičen nasvet staviti. — Za brambo narodnih pravic v nemškem jeziku pa bi mesečnik jako potreben bil, ker zunanji listi, v ktere naj bi se prav marljivo dopisovalo, le sprejemajo bolj obče zanimive razprave. Skrbimo toraj vsak po svoji moči, da zdržujemo dobre slovenske časnike in žrtvujmo čas in denar, da sedaj že precej dobro osnovani časniki častno zvršujejo svojo nalogo.

— (*Čitalnica naša*) sme po vsej pravici nedeljski večer 16. julija v kroniko svojo zapisati iz več obzirov. Udje čitalnični so se poslužili ta večer podeljene jim pravice in obilo pripeljali svojih prijateljev in znancev vseh stanov k tej veselici pod milim nebom na vrtu, kakoršno vsako leto napravlja čitalnica o poletni sêzoni. Veselje je bilo, na lepo okinčanem in razsvitljenem vrtu in v druzih prostorijah videti zbranih najmanj 2000 oséb, med kterimi v veliki večini krasni spol. Komur prusizem ni še popolnoma omamil narodnega čutja, moralo mu je srce radosti igrati, ko je videl toliko množino domovini svoji po vse udano, ali njej izmed gostov vsaj ne zoperno. Kamor koli si pogledal, povsod obličja vesela, povsod živahna konverzacija; — morebiti, da je v kakem kotu samec stal kdo in pisano gledal veselje živo. — „Besedo“ je začela godba sl. grof Huynovega polka; vsaka številka programa, ki so ga zadnjič „Novice“ že razglasile, je bila s pohvalo sprejeta, osobito pa lepa „popotnica hrvaška“, ki jo je velecenjeni skladatelj Zajec zložil Mrazoviću na slavo. Trikrat jo je godba morala ponavljati. Ko je godba izvršila prvi del programa, je gosp. Nolli bral s živahnimi živio-klici sprejete telegrame gosp. Mrazovića iz Zagreba, čitalnice Rojanske poleg Trsta in od gosp. H. Žarka v imenu Krških Slovencev. Potem pa je gosp. P. Grazelli, mojster govora, stopil na oder in govoril slavnostni pozdrav zbranemu društvu, ki ga je zložila gospá Lujiza Pesjakova, ki tudi je bila pričujoča. Glasil se je govor, navdušeno večkrat, posebno pa še h koncu poslavljen, tako-le:

Tiha, nema je tožila
Zapuščena zemlja mila
Dolgo vže po luči dné;
In nebó je žalovalo,
Hrepeneči pošiljalo
Svoje tužnosti solzé.

Zdihovali gozdi, logi
So po petja sladkem krogi,
A zastonj je vse biló;
Mrtva, žalostna tišina
In samotna je temina
Trla nado jim željnó.

Upala si nij cveteti
Mlada roža in žareti,
Jo morilo je gorjé;
Kje je, kje ozvezdje bilo,
Ki bi sè poljubov silo
Vneti moglo jej srcé? —

O blaženstvo! Zdaj oblaki
Plavajo po čistem zraki
Zmeraj bolj in bolj lehki,
In z nebeško se lepoto,
S čarodejno mu krasoto
Solnce zlato probudí!

Roža se cvetoča vzdigne,
In vonjava blaga švigne
Po zefíru do nebes;
Logi, gozdi zelenijo,
Pesni sladke saj glasijo
Pod oblóki se dreves.

Zemlja cela se raduje,
Ker temoto namestuje
Novega življenja žar;
Odmaknili so se jezni
Vsi viharji zdaj ljubezni,
Ki razširja svit in čar. —

Takov svit po dolgi noči
In gojêni želji vroči
Samo nij narava vsa
Hvalepolna zdaj sprejela,
Ampak lepa se dežela
Tudi srečna mu smehljá.

Kajti dan napóčil dragi,
Dan sijajni je in blagi
Sè nadzemeljsko močjó,
Njej, deželi, kjer junaški
Bratje bivajo hrvaški,
Ki so zmágali krepkó.

In naj srečni bomo drugi
Ž njimi, ki po tmini, tugi
Solnčno gledajo svetlóst;
Zmaga njihova je častna
Tudi naša zmaga lastna,
Nas ojača njih krepóst.

Pobratinstva saj vezilo,
Ki nas veže ž njimi milo,
Bo obstalo večni čas;
Brat od brata se ne loči,
Dokler srce mu ne poči,
To narave je ukaz.

Da, da! bratje naj veseli
Bodo, ki so pretrpeli
Toliko in so izgled,
Da pravice nam bandero
Jezov zmago tisočero
In jih vniči naposled.

In če tudi nijso zdrave
Vse še rane njih krvave,
Če znabiti še nové
Jim bolesti se rodijo,
Ki življenje spet grenijo
Stanovitno naj trpé:

Kjer ljubezni žarki sveti
V srcu národa so vneti,
Ki za dragi dom živí,
Kjer možjé delijo pravi
Dušno moč častì in slavi,
Tam svobóda se bliščí!

Živeli tedaj, Hrvatje,
Zvesti in pogumni bratje,
Bog daj srečo jim trdnó!
Živeli rodovi Slave,
Ki peljali do višave
Radi majko bi sladkó!

Zdaj je pevski zbor čitalničin pod vodstvom svojega izvrstnega pevovodje gosp. Valente pel dobro izbrane zbore, med kterimi ste vzlasti Fleišmanova „Vojaška“ in narodna „Hrvaška domovina“ bile z veliko pohvalo, posebno pa narodna „Još Hrvatska ni propala“ s gromovitim navdušenjem sprejeta. — Ko je pevski del programa bil dovršen in je še družbica z g. Erženom odpela mične pesmice, je spet vojaška godba začela svirati večidel plesalne komade; zdajci pa se je jela polniti dvorana, in mladi svet, vkljub silni vročini, plesal je blizo do dveh. Tako se je tedaj „beseda“ od konca do kraja vršila jako veselo in v najlepšem redu. In vendar nedolžna ta stvar ni bila — brez grenkih skušenj, o kterih je treba očitno reči besedo. Povedati moramo namreč, da nad to „besedo“ kmalu bi bil visel Damoklejev meč policije! Čitalnica že čez 10 let živi; pelo in govorilo se je v besedah v dvorani in poleti na vrtu mnogokrat in marsikaj, a nikdar še ni imela pri svojih veselicah policijskega komisarja. A zakaj ta večer? bodo začudeno vprašali čitatelji. Vrag vedi, kteri nemčur je izlegel laž in nahujskal policijo s tem, da 700 Hrvatov, ki domá še ne smejo demonstrirati zoper Andrassy-a, pride k tej veselici in da biškup Strosmajer je dal v ta namen 2000 gold. Hrvatom za pot v Ljubljano!!! Naša c. k. policija je to grdo laž, čeravno hudo oskrunja čast Njegove ekscelencije biškupa Strosmajer-a, verjela kakor evangelij — vkljub vsem ugovorom predsednikovim. Bil je zatega del že ves aparat, ki se tiče združevanja po postavi od leta 1867., nastavljen, vendar ob 3. uri popoldne opuščen zato, ker — — nobenega Hrvata ni bilo po železnici v Ljubljano in se je tedaj tudi med potjo zgubilo 2000 gld. Strosmajerjevih! Mi milujemo c. k. deželnega predsednika pl. dr. Wurzbacha, da se je dal po lažnjivih prerokih tako strašno speljati na led. Naj bi ga ta dogodba prepričala, kako lažnjiva so mnogokrat ona „skrivna poročila“, ki se nosijo vladi na uhó in kako lahko krivičen sum letí na poštene ljudí! Naši junaški bratje Hrvati, ki so Avstriji žrtovali več krví v enem leta 1848. kakor vse nemške dežele, ki dandanes „liberalizem“ godejo, v 30 letih (priča temu čez 20.000 vdov hrvaških), ne bodo hodili v Ljubljano nagajat Andrassy-u; oni imajo vse drugo mesto za brambo svojega prava — deželni zbor; ondi bo Andrassy kmalu čul vse druge glasove, kakor jih čitalnice pojó. Rodoljubje Strosmajerjevo pa, čisto kot zlato, prevzvišeno je, da bi ga doseglo tako zaničljivo tihotapstvo!

— (*Nemški gospodje na rotovžu*) nam nameravajo povikšati davek gostaščine in mestu dolg narediti za milijon gold. Kdo bo unega plačeval, to se vé, kdo pa tega, to dozdaj le sam Bog vé!

— Zaporedoma nam je nemila smrt vzela dva občespoštovana in res velike častí vredna rodoljuba: dekana trebanskega gosp. Jož. Rozmana in dobrepoljskega kaplana gosp. Matija Smolej-a. Domovina po pravici žaluje na grobu njunem. Naj v miru počivata.

— („*Brencelj*" *zaprt*) — to je kakih 700 iztisov zadnjega lista, ki še niso sfrčali po svetu, je c. kr. sodnija v prepoved djala. Riesterjeva „pasja krota" je neki vzrok tej konfiskaciji.

— (*Dramatičnega društva odbor*) daje na znanje, da bode letošnji redni občni zbor dram. društva v četrtek 3. avgusta ob pol 8. zvečer v čitalnični dvorani. Dnevni red bode: 1. Prvosednikov ogovor. 2. Tajnikovo sporočilo. 3. Blagajnikovo sporočilo. 4. Volitev prvosednika, blagajnika in 10 odbornikov. 5. Odborovi predlogi o prenaredbi društvenih pravil. 6. Posamesni predlogi družabnikov. Načrt prenarejenih pravil se bode razposlal družabnikom ob enem s knjigami za četrto društveno leto (1870) in letnim sporočilom. Po končanem občnem zboru bode pevska zabava v čitalnični gostilnici. — Podpisani odbor daje tudi na znanje, da hoče za slovensko gledališko zimsko saisono 1871/72 engažirati s stalno mesečno plačo več moških in ženskih igralnih močí, osobito za spevoigre. Kdor želí o tej zadevi stopiti v razgovor z društvom, naj blagovoli svojo ponudbo poslati odboru dram. društva do 15. avgusta, kjer izvé tudi natančneje pogoje.

Odbor dram. društva.

— (*Poberki iz časnikov.*) „Tagblatt" je te dni iz „N. fr. Presse" ponatisnil članek pod naslovom „Eindrücke", češ, da ga je spisal o slovstvu slovenskem neki skozi Ljubljano potujoč tujec. Kdor sleparije judovskih časnikov pozná, lahko ugane, da ta, naše slovstvo sramotivni članek je skoval kak ljubljansk „Tagblattovec" ter ga poslal „Pressi" zato, da ga je prepisal potem v „Tagblatt". Ni vredno, da bi psovke ciganove zavračali z besedo, — za take „Eindrücke" bi se spodobila le leskovica.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Delegaciji menda danes končate svoje delovanje in tako je zdaj vsega dunajskega zbora konec. Najživahnejša je bila razprava o potrebščinah vojaških. Ministerstvo vojaštva je razun svojih lastnih dohodkov, kteri niso ravno prebogati in izdatni, zahtevalo za 1872. leto za navadne potrebščine 83 milijonov in 152.543 gold., za nenavadne pa 16 milijonov 72.129 gold., tedaj skupaj blizo 99 milijonov gold. Odbor finančni je izbrisal 14 milijonov in 800.000 gld., dokazaje, da zadnje 3 leta je ministerstvo za vojaške potrebe zmirom več potrosilo kakor je dovoljeno bilo: za navadne potrebe čez 14 milijonov več kakor leta 1869., čez 12 milijonov več kakor za leto 1870. in za 6 milijonov več kakor leta 1871., — za nenavadne pa čez 11 milijonov več kakor 1869. leta, za 12 milijonov več kakor 1870. leta, nasproti pa 3 milijone manj kakor 1871. leta. Res je pa, da je bilo za armado stroškov več potreba: leta 1871. se je pomnožilo konjikov za 8610 mož in 7626 kónj in za leto 1872. treba bode 13. topničarskega polka, 13 kadrov pri 13 baterijah itd. — Veliko in marsikaj se je besedovalo v delegaciji in glasovalo od nemške straní včasi tako norčavo, da je isti poslanec v enem hipu glasoval za oba nasprotna predloga. Konec vse razprave je bil po vsem ta, da so se v delegaciji dovolili stroški tako, da so sklepi v sredi med tem, kar je ministerstvo zahtevalo in med tem, kar je odbor nasvetoval. Če ni vse tako, kakor bi imelo biti, kriva je ustavoverska stranka, ki je večino imela v državnem zboru in v delegaciji in so sklepi večidel izpadali po njeni večini. Preneumno je tedaj, kar „Tagblatt" blodi o krivdah naših in drugih federalističnih poslancih!

— Po končanem državnem zboru se začne akcija (delovanje) ministerstva. Tako smo večkrat slišali. Zdaj bomo videli, kako in kaj. Pri vsem zaupanji na dobro voljo novega ministerstva nas je vendar strah — pred državnim kancelarom Beustom, pred kterim ustavoverci na kolenih ležijo, ki bi grofa Hohenwarta radi v žlici vode potopili. Ustavoverci morajo že vedeti, zakaj unega ljubijo, tega sovražijo, — po naših pa je to za Avstrijo velika nesreča. Menda res ne pridemo do sprave, dokler — Beust ne gré kam za poročnika.

— Kdaj se začnó deželni zbori, ni še gotovo. Vsaj v vročini pasjih dni ne; to bi bilo slabo znamenje.

— Zbor dunajskih federalistov pod imenom „Patriotentag", ki je bil v soboto, je privabil blizo 600 deležnikov, ki so se vdeležili razprav po določenem programu pod predsedstvom dr. Prohazke. Tudi dr. Costa, še bivajoč na Dunaji kot ud avstrijske delegacije, se je vdeležil zborovanja, in ko je stopil na oder, je bil, kakor „Vaterl." piše, z viharnimi slavaklici sprejet; izvrstni njegov govor pa je odločil, da so bile vse točke programa soglasno sprejete. Med sovražniki avstrijskih domoljubov — je med drugim rekel — je najnevarniši sovražnik laž, — laž, ki kakor črv razjeda politično in socijalno življenje, in predrzno kakor nikdar, gospoduje v liberaluških časnikih. Grenke so morali požirati oni „socialdemokrati", ki, poslani od judovskih kolovodjev, so nameravali razdjati zbor; al ni jim obveljalo. Glasovalo se je, in sprejete so bile vse resolucije. Dr. Costi pa gré čast, da je v stolnem mestu cesarstva avstrijskega pogumno povzdignil zastavo federalizma.

Česko. — Mladi cesarjevič naslednik Rudolf še zmirom biva na Českem, povsod sprejeman ljubeznjivo in slavno. Presvitli cesar bi menda ne bil si izbral ravno sedanjega časa, da je dal prvemu svojemu princu potovati po Českem, ako bi ne bila sprava s Čehi toliko kakor gotova.

Denarni zapisnik Matice slovenske.

Pri XXI. odborovi skupščini so bili v Matico sprejeti naslednji udje.

Z doneskom za 1869. in 1870. leto:

Gospod	Križekar Edvard	nadporočnika 53. polkovnije nadvojvoda Leopolda v Zagrebu	2	gold.
„	Bojer Antonin		2	„
„	Rupnik Janez, učitelj v Vobrah		2	„
„	Koglnik Lukež v Vobrah		2	„
„	Eisenhuth Mir., stolar in posestnik v Zagrebu		2	„
„	Zeininger Bojimir, pekar v Zagrebu		2	„
„	Magdič Franjo, profesor v Zagrebu		2	„
„	Huter Ivan, sedmošolec v Celovcu		2	„
„	Hibšar Fabijan, notar v Brodu		2	„
„	Znidaršič Jakob, modroslovec v Beču		2	„
„	Knauschner Vit, pivovar pri gg. Kozlerjih (knjige naj dobiva izvrsten učenec ljubljanskih srednjih šol)		2	„

Kursi na Dunaji 18. julija.

5% metaliki 59 fl. 40 kr. Ažijo srebra 121 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 68 fl. 90 kr. Napoleondori 9 fl. 83 kr.

Odgovorni vrednik: Jožef Golé. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.